

De groei van het Kommunisme

DOOR

K. HORNER.

In Duitschland zit de reactie nog steeds op de troon. Even stond de heerschende klasse, fel verdeeld over de onderteekening van de vrede, in twee partijen geschaard; maar nu is, afgezien van een steeds dreigen van militaire jonker restauratie, alles weer rustig onder hen. Eenige sociaaldemokratische ministers zijn door eenige nog groo-
nullen vervangen, en de machteloze vergadering in Weimar behandelt wetten, die niets aan de chaos veranderen. Een kleine millioen vrijwilligerstroepen (er wordt beweerd, dat er aan de Oostgrens zelfs meerdere millioenen staan) verhinderen elke poging tot revolutie. Na Munchen is nu Hamburg door hen bezet. Hier en daar breken hongeropstootjes en stakingen uit, maar zakken weldra weer ineen, met als eenig gevolg: staat van beleg, verbod van kranten, gevangenneming van kommunistische arbeiders. De spoorwegstaking in Berlijn eindigde voor ze verder om zich kon grijpen; slechts in Frankfurt en Hannover vlamde ook een paar dagen lang een staking op. Evenzoo ging het met beginnende mijnwerkers-bewegingen in Silesië en Saksen. De revolutionaire situatie in Duitschland ziet er oogenschijnlijk duister uit; en ongeduldig vraagt menigeen, waardoor het Deutsche proletariaat ooit in beweging zal komen, als deze economische chaos, deze duurte en honger, deze gewelddadige onderdrukking door Noskes vrijwilligers, deze hulpeloze onbekwaamheid van de regeering het niet tot verzet kunnen brengen.

De Deutsche kommunisten zijn niet ongeduldig. Uit hun pers klinkt hoopvolle tevredenheid over de ontwikkeling; zij zien het kommunisme groeien. Terwijl in de buitenlandsche pers de officieele Wolff telegrammen — nog veel leugenachtiger dan tijdens de oorlog — altijd maar bazelen over misdadige aanslagen der Spartaciers, die achter elke staking zitten te stoken, is de werkelijkheid juist omgekeerd.

Dag aan dag waarschuwt de kommunistische partijleiding de arbeiders tegen oproer en relletjes, en waar ze op stakingen invloed heeft, schijnt deze (als in de Berlijnsche spoorwegstaking) meer remmend dan aanvurend te zijn. De grondslagen voor deze taktiek zijn niet moeilijk te begrijpen.

De eerste grondslag is van algemeen theoretische aard. Het is vroeger ook al dikwijls gezegd, dat de proletarische revolutie geheel iets anders is, dan de verschillende burgerlijke revoluties. Zij bestaat niet uit een politieke omwenteling, die — wij zeggen niet: andere personen aan het roer brengt, want dat is slechts een schijnrevolutie, maar — andere staatsinstellingen, een ander politiek stelsel, andere grondbeginselen tot heerschappij brengt. Zij bestaat uit het opgroeien van de groote beheerschte volksmassa tot zelfstandigheid, tot het zelfregelen en beheeren van de maatschappelijke d.w.z. haar eigen aangelegenheden, dus tot vrijheid en heerschappij — wat hier identiek is in den zin van zelfbeheer. Uit het gedachtelooze leven van onderworpenheid aan de hoogere machten, die hun geest en hun wil als met een kooi omringen, zoowel de politieke machten als de macht van de materiele levensnoodzaak, het eendeloos-alledaagsche kringetje van werken, eten en vermaak, uit deze steer, die eigenlijk een dierlijk vegeteren is, moet de massa opgroeien tot inzicht en wil als menschen, die tezamen de maatschappij vormen, tot begrip van de maatschappij, tot bewustzijn van hun plaats daarin, tot bewust organiseeren van deze maatschappij. Dit is een groeiproces van de wil tot verzet tegen de heerschende machten en van het inzicht in de middelen, de weg, de omstandigheden. Is dit proces voltooid, dan is de oude heerschappij onmogelijk geworden: als een doode huid valt ze af, zoodra het volgroeide levende organisme zich ontplooit.

De oude sociaaldemokratie was het eerste tooneel van deze ontwikkeling van wil en inzicht, tot een bepaalde hoogte, tot het daar niet verder kon: in het laatste tiental jaren bleken de organen, die het proletariaat zich in haar eerste opgroeien geschapen had, steeds meer ongeschikt voor dit doel en sloegen ten slotte zelfs in hun tegendeel om, in organen van onderdrukking en verdomming door traditiemacht. Nu moet het proletariaat opnieuw leeren, omleeren. Dit is een moeilijk proces van breken met de oude tradities, van verbranden van wat men vereerde, van felle strijd tegen de oude organisatievormen, van afbreken wat men met groote moeite opgebouwd had — tegelijk een nieuw leeren, een nieuw opbouwen van nieuwe organen: de bedrijfsraden, arbeidersraden e. d. Het gaat reusachtig snel, maar heeft toch tijd nodig. Zoolang het niet

tot bepaalde hoogte voltooid is, is een werkelijke proletarische revolutie onmogelijk 1). Maar heeft het deze hoogte eenmaal bereikt, dan is de revolutie door geen macht ter wereld te verhinderen.

Schijnbaar in strijd daarmee was de strijd om de macht in Januari. Het was echter geen strijd om de macht, maar om het behoud van bepaalde machtsposities, dus eigenlijk om de status quo, die door de November-revolutie was geschapen. De wapens der soldaten waren voor een deel in de handen van de arbeiders overgegaan; op vele plaatsen was een volksweer uit georganiseerde arbeiders gevormd. De kommunistische leiders wenschten deze toestand te bestendigen, opdat de arbeiders, in het bezit van een sterke militaire machtspositie, zonder ernstige tegenstand tot maatregelen in kommunistische richting zouden kunnen overgaan, zoodra zij door propaganda en ondervinding daarvoor de noodzakelijkheid zou inzien. Maar het lag in de aard van de zaak, dat dit niet kon: de revolutie moest vooruit of achteruit — verlies van de in November gewonnen posities, of verovering van een grootere of van de volle macht. Het laatste, door alle militaire en organisatorische macht in het veld te voeren, werd niet beproefd, omdat de tijd daarvoor niet rijp werd geacht; het Berlijnsche proletariaat, chaotisch, tot nieuwe strijd in groote massa's wel bereid, maar wachtende op het signaal van boven, luisterde nog grootendeels naar de oude socialistische leiders. Misschien had er toch, als de kommunistische leiders zich met alle kracht aan het hoofd gesteld hadden, een reusachtige demonstratie- en stakingsbeweging uit kunnen groeien, waarin de door hen afgekeurde — mogelijk door regeeringsspionnen aangestookte — bezetting der krantengebouwen door vurige gewapende arbeiders slechts een onbeteekende episode zou zijn geweest. Nu werd dit laatste een ongelijke krachtproef, een aanvalspunt voor reaktionair wapengeweld, het uitgangspunt voor de militaire organisatie van Noske's vrijwilligerstroepen, voor ontwapening van de arbeiders en bewapening van de bourgeoisie. Het van nu af aan steeds meer groeiend militair overwicht van de reactie vormt de tweede, de praktische grondslag voor de kommunistische taktiek.

In wapengeweld is het proletariaat de zwakste, de bourgeoisie de sterkste partij; alleen door organisatie kunnen de arbeiders een geheel

1) De terugslag in Hongarije kan als voorbeeld dienen van een voortijdig in handen nemen van de macht, vóór het proletariaat innerlijk krachtig en rijp genoeg is geworden, om ze op een zoo moeilijke vooruitgeschoven post vast te houden. Zulke open neergangen zijn onvermijdelijk in de wereldrevolutie en stuwen weer op andere wijze de geheele ontwikkeling voorwaarts.

ander soort macht vormen, waartegen ten slotte het wapengeweld niets vermag. Daarom is elke poging tot gewapende opstand aan de reactie welkom, om door onderdrukking met geweld tevens de organisatie te storen en de leiders en propagandisten gevangen te zetten of te vermoorden. Daarom is nu steeds de leuze van de kommunisten: Arbeiders, laat u niet provoceeren; verdraagt elke gewelddaad, maar gebruikt ze om uw medearbeiders de oogen te openen. De reactie heeft haast; het heerschende regime kan het niet lang uithouden, de chaos wordt steeds ondragelijker, de opstand der massa's komt steeds nader, dus tracht zij zoo snel mogelijk een beslissende strijd uit te lokken, nu het proletariaat nog verdeeld en zwak is. Maar daarom juist moeten de arbeiders deze beslissing trachten uit te stellen, tot ze hun krachten volledig verzameld hebben. Dag aan dag wordt in de kommunistische pers in dien zin tot de arbeiders gesproken: „Hun dringt de tijd, de grond brandt hun onder de voeten, iedere dag van vertraging van de aanval op de arbeiders versterkt de revolutie en verzwakt de kontrarevolutie. Hun geheimste wensch is, liever vandaag dan morgen een beslissing uit te lokken; zij hebben een „Putsch” noodig, zij moeten de arbeiders op straat hebben, om ze te kunnen overvallen, de revolutie in bloed te smoren en de redders van het vaderland te spelen. Dit vuile spel moeten de arbeiders kunnen vrijdelen; zij moeten deze uittartingen der kontrarevolutie een beslist Neen toeroepen, hun krachten verzamelen, ze niet laten versplinteren, en liever morgen dan vandaag de beslissende strijd aanvaarden” 1) Het mag wellicht schijnen, dat deze argumentatie bedenkelijk veel lijkt op die, welke vóór de oorlog bij de sociaaldemokratie gebruikelijk en een dekmantel voor niet-handelen was, en men kan vreezen, dat leiders, die zoo spreken, ook naderhand niet het signaal tot een beslissende strijd zullen durven geven, omdat hun de eigen kracht altijd nog te zwak voorkomt. Maar op dit oogenblik is ongetwijfeld een andere taktiek onmogelijk; en ten slotte zijn het bij de groote revoluties nooit de leiders, die het signaal geven, maar de massa's zelf, die losbreken, door de omstandigheden gedwongen.

München en Hamburg zijn de voorbeelden. De geschiedenis van de radenrepubliek te München is bekend: hoe een troepje leiders van de meerderheids- en de onafhankelijke sociaaldemokraten, tesamen met anarchistische intellectueelen en naar daden hakende gevoelsrevolutionairen deze republiek proklameerden tegen het felle verzet van de kommunisten. Deze werden als spelbrekers gehoond, toen ze

1) Kommunistische Räte-Korrespondenz 27 Juni.

zeiden, dat zoiets alleen van de arbeiders zelf kon uitgaan, en nu deze er nog niet aan toe waren, de ontijdige invoering van een schijn-radensysteem er alleen toe kon leiden, om dit doel te compromitteren. Naderhand heeft de kommunistische pers het vermoeden uitgesproken, dat het een opzettelijke provokatie van de meerderheids-socialisten is geweest, om aan de regeering van Hoffman een voorwendsel te geven, Nosketroepen naar München te zenden en de arbeiders neer te slaan en te ontwapenen. Het is een feit, dat een der leden van deze regeering, Schnepfenhorst, te München hielp de radenrepubliek uit te roepen, en toen, voor de uitbreiding daarvan naar Nürnberg gezonden, weer overliep en met de regeering de expeditie tegen München op touw zette. Al is nu een dergelijk vooruit beraamd macchiavellistisch opzet niet te bewijzen, toch is uit het onlangs gevoerde proces tegen Mühsam (een der anarchistische leiders) duidelijk gebleken, dat het van de kant van de meerderheids-socialisten bewust oneerlijk spel is geweest. De socialistische leiders in Beieren — zoo werd daar getuigd — zagen, dat het denkbeeld van een radenrepubliek (ook door het Hongaarsche voorbeeld) steeds meer aanhang kreeg onder de massa's; uit vrees, anders door zulk een revolutie weggespoeld te worden, besloten zij dit zelf te doen, hun oude heerschappij met de nieuwe naam te sieren en zoo aan het roer te blijven.

In Hamburg, waar de November-revolutie het eerst gezegevierd had, bestond eveneens nog vanuit die tijd een soort arbeidersbewapening, een volksweer van georganiseerde arbeiders, meest tamme meerderheids-socialisten. De bourgeoisie had wel een vrijwilligerskorps, een witte garde laten aanwerven, maar nog geen gelegenheid gevonden de volksweer te ontwapenen. Toen het vredesverdrag het Deutsche leger op 100.000 man beperkte, en dit als argument aangegrepen werd, om het grootste deel van de volksweer te willen ontslaan, dreigde deze met verzet: dan zouden ze naar den Spartakisten gaan — ze wilden hun gemakkelijk verdiende soldij niet missen. Maar de kommunistische partij verklaarde daarop: wij bedanken er voor en doen niet mee; want zoodra het ernst wordt, kruipen jullie toch in de schulp, jullie zijn politiek nog geheel onbetrouwbaar, en dan zou de reactie niet jullie, maar ons kommunisten voor jullie onernstige oproerpoging laten boeten. Kort daarop kwam echter toch een gelegenheid, toen bij de relletjes wegens knoeierijen met levensmiddelen de volksweer een vrijwilligersbende, die er roekeloos op los schoot, ontwapende en zelf in korte tijd de orde in de stad herstelde. Op verzoek van socialistische senaatsleden zond Noske generaal Lettow-Vorbeck met 30.000 man in de stad. Nu werd de volksweer ontbonden.

nu werd ook hier, als overal, waar op die wijze de „orde” hersteld was, de bourgeoisie bewapend en het proletarioat ontwapend. Maar de arbeiders gaven geen gelegenheid de wapens tegen hen te gebruiken. Propoganda, verbreiding van het kommuniste is hun eenige aktie. En deze verbreiding gaat snel.

Nu is het vermijden van alle aanleiding tot gewelddadigheden slechts een negatieve taktiek; daarnaast moet positieve taktiek staan. Deze positieve taktiek is de opbouw van bedrijfsraden. Het groote voorbeeld van de Russische revolutie wordt nu in Duitschland nagevolgd; evenals daar in de Kerenski-tijd worden nu in Duitschland de grondslagen voor de proletarische revolutie opgebouwd, zonder dat de regeering er iets tegen doen kan. De leuze van de sovjets, de arbeidersraden, die het zelfbestuur van de volksmassa verwezenlijken, dringt steeds dieper door; en dat is een der groote oogmerken van de dagelijksche propaganda der kommunisten. Zij zijn overtuigd, dat als overal deze raden zich gevormd hebben en als organen der arbeiders werken, daaruit, zoodra het oogenblik van optreden komt, een eenheid en kracht ontspruit, waartegen alle militair geweld nutteloos is. Zij leggen nadruk op deze natuurlijke klasseorganisatie in tegenstelling tot de partijorganisatie. Zij zeggen: wat op 't oogenblik ook uw politieke meening is, als arbeiders van een zelfde fabriek hebt gij een gemeenschappelijk klassebelang, dus vormt, om dat door te zetten, bedrijfsraden. Deze worden het orgaan van uw macht, uw wil. Zeker zijn er nu nog partijen noodig, omdat wij het nog niet alle eens zijn over wat te doen is, welke maatregelen de raden moeten nemen. Maar de diskussie daarover moet in de bedrijfsraden zelf gebeuren; daar kunnen wij door overleg komen tot eenheid van praktisch inzicht.

Wat in 1905 in Rusland gebeurde, heeft zich sindsdien in elke proletarische revolutie herhaald. Na de eerste groote stoot, de geweldige opvlamming komt er een tijd van schijnbare rust; uiterlijk gebeurt er niet veel, de geschiedenis schijnt stil te staan; politieci, door de eerste golfslag op de top geworpen, politiseeren en prutsen en maken zich gewichtig; onaandoenlijk schijnt de massa alles te laten begaan, alle kracht en vuur schijnt na de eerste aanloop gedoofd. Maar slechts in schijn; onder de oppervlakte vreet het vuur verder, diep de grondslagen der uitbuiting aantastend; een reusachtige arbeid wordt verricht, uiterlijk nauwelijks merkbaar, een werk van organisatie, bewustwording, kleine strijd over alle linies, onsamenvattend, een handgemeen met het kapitaal, waarin de eene groep na de ander uit de duisternis der onbekendheid in het licht oprijst en weer uit het gezicht verdwijnt. Aan het eind van zulk

een periode staat het proletariaat dan voor het eerst in zijn volle kracht, gereed voor zijn taak, de verovering van de politieke macht. De eerste stoot — b.v. de Deutsche Novemberrevolutie — was slechts een omverwerpen van vermolmde heiningen, van onhoudbare vormen van politieke heerschappij, geen werkelijke verovering van de macht. Deze verovering bestaat in haar wezen in het opbouwen van de eigen macht, het stevig formeeren van inzicht, wil en organisatie; heeft dit proces ten slotte een voldoende hoogte bereikt, dan volgt de uiterlijke inbezitneming van de politieke heerschappij onweerstaanbaar. Zoo volgde in Rusland na de Januaridemonstratie in 1905 de Octoberrevolutie; zoo na de Maartomwenteling in 1917 het begin van het kommunistisch bewind in November,

Onweerstaanbaar; maar dat beteekent nog niet: gemakkelijk. In Rusland ging het gemakkelijk, omdat in November het leger zich ook aan de zijde van de Bolsjewiki schaarde en de opgeworpen tusschenregeering geen enkel machtsmiddel meer had. In Duitschland zijn de sterke militaire machtsmiddelen in de handen van de burgerlijke regeering. Terwijl in Rusland de strijd met militair wapengeweld, ook van de zijde der arbeiders, een rol van beteekenis in de revolutie gespeeld heeft, heeft in Duitschland de kommunistische propaganda voor de bewapening der arbeiders slechts het tegendeel uitgewerkt: bewapening der bourgeoisie, ontwapening der arbeiders. Het proletariaat ziet zich hier weer verwezen naar zijn groote strijdmiddel: de massastaking. Wat in vroegere jaren dikwijls als vorm van de revolutie tegen bourgeoisie, jonkers en keizerschap tesamen werd voorspeld, de groote worsteling tusschen wapengeweld eenerzijds, massa-aktie anderzijds, ligt nu weer voor ons, maar in nieuwe vorm. Het zal een moeilijke strijd vol offers zijn, maar tegen een reusachtige algemeene stakingsbeweging over het geheele rijk is het militair geweld van de regeering machteloos; zij moet vallen.

De groei van het kommunisme in Duitschland is de groei van de kommunistische gedachte, van de wil tot verovering van de macht, van de voorbereiding tot de revolutie.

II.

In Rusland is het kommunisme reeds bijna twee jaren daad en praktijk; hier groeit de kommunistische praktijk. En deze praktijk bevestigt, wat de theorie vroeger tegenover burgerlijk wanbegrip over het karakter der sociale revolutie voortdurend herhaalde. Deze revolutie brengt niet ineens een ommekeer, een ideale gelukstoestand, waarbij alle kapitalistische duisternis door stralend licht vervangen

wordt: zij brengt slechts een plotselinge verandering van bewegingsrichting, waardoor, aanknoppend bij het gegevene, door een zwaar en inspannend groeiproces de maatschappij in de richting van het kommunisme gaat bewegen. Het eerste voorbeeld zal daarom ook niet door zijn schittering alle andere landen tot navolgiug wekken; niet enkel hun bourgeoisie zal door tal van verschijnselen in dit groeiproces afgestooten en met haat vervuld worden, maar zelfs breede lagen van het proletariaat zullen — door de burgerlijke pers misleid, die alles, wat daar gebeurt, verwrongen weergeeft — wantrouwend staan, tot ook zij door hun eigen toestand, hun eigen klassestrijd gedwongen worden om dezelfde weg in te slaan. De waarde en de agitatorische kracht van het Russische voorbeeld ligt niet daarin, dat hier moet blijken, dat onder kommunistisch bewind alles veel beter gaat, maar daarin, dat het onder het kommunisme ook gaat; al zou het in verschillende opzichten niet beter gaan dan hier onder het kapitalisme, dan verheft toch het enkele feit, dat het kommunisme heerscht, zulk een maatschappij verre boven de hier bestaande. Vrijheid, vrijheid van uitbuiting, opheffing van de kapitaalwinst, waardoor alle arbeidsoverschot aan de voortgaande hogere ontwikkeling van de gemeenschap ten goede komt, is voor het proletariaat een zoo kostbare verovering, dat het er droog brood voor over kan hebben. Trouwens, beweert de bourgeoisie niet juist, dat een socialistische maatschappij, zonder haar leiding en haar winst, in 't geheel niet kan bestaan?

Rusland toont ons het beeld van een land, waar onder ongelooflijk moeilijke omstandigheden de kommunisten zich aan een taak zetten, die hun door de omstandigheden opgedrongen was — een begin van orde te scheppen in een door de wereldoorlog en door de werkeloosheid van het Kerenski-bewind totaal ontredderde wereld. Zij hadden geen plan, geen klaar overzicht over wat gebeuren moest; maar zij hadden twee groote beginselen: de nieuwe opbouw kon slechts geschieden onder uitsluiting van alle kapitaalwinst en kapitaalheerschappij; en hij kon niet door regeling van boven geschieden, doch slechts door de krachten in de massa's zelf te wekken. Wij behoeven er slechts aan te herinneren, sprak Lenin op het laatste partijcongres in Maart 1919, hoe hulpeloc, hoe spontaan en lukraak onze eerste dekreten en besluiten over de arbeiderskontrole in de industrie zijn geweest. De socialisten verwijten ons, dat wij de zaak aanpakten, zonder te weten, hoe wij ze ten einde zouden brengen. Maar wie heeft ooit een groote revolutie gemaakt onder vooruit weten, hoe en langs welke weg hij ze ten einde zou brengen? Zulk weten is niet uit boeken te halen; zulke boeken bestaan niet. Ons besluit kon

slechts op de ervaring der massa's steunen. Onze verdienste ligt juist daarin, dat wij onder ongehoorde moeilijkheden dit vraagstuk begonnen op te lossen, dat tot nog toe slechts half bekend was, dat wij de proletarische massa's tot zelfstandige arbeid brachten, dat wij de nationaliseering van de industrie ondernamen."

Van het begin af aan moest tastend en probeerend, als in een oerwoud, de weg gezocht worden; ontelbaar waren de misslagen en de verkeerde maatregelen, die later teruggenomen moesten worden; daarbij kwamen de noodmaatregelen, door de oorlogstoestand — klasseoorlog zoowel als buitenlandsche oorlog, — voorgeschreven. Het is bekend, hoe in het begin de industrie alleen onder controle der arbeidersraden zou gesteld worden, maar hoe de sabotage door de ondernemers deze raden dwong, de leiding der produktie zelf ter hand te nemen. Eerst werd daarbij elke fabriek — naar syndikalistisch idee — onder uitsluitend beheer van de arbeiders van deze fabriek zelf geplaatst. Maar de misstanden, die daarbij optraden, noodzaakten na eenigen tijd de leiding steeds meer te centraliseeren. Hierbij bleek de beteekenis van de Russische vakverenigingen voor de opbouw der produktie; zij vormden een natuurlijke organisatie van de geheele branche, die de fabrieksraden boven de engheid van de eigen werkplaats verhieven; zij waren het, die weer door hun afgevaardigden, met bekwame staathuishoudkundigen te samen, de opperste economische raad vormden, die de organisatie van de geheele produktie in handen heeft. Zonder hun ondersteuning — men bedenke, dat de Russische vakbeweging steeds revolutionair was — had de regeering de talloze ingewikkelde arbeidskwesties nooit bevredigend kunnen oplossen. Eerst gaandeweg, door een reusachtige massa-ondervinding op elk gebied, door het aktieve meewerken van al deze massa's en alle uit hen voortkomende krachten komt men nu zoover, dat al haast van een beheer der industrie door de arbeiders zelf gesproken kan worden.

Een andere moeilijkheid leverde van het begin af aan de arbeidsdiscipline en de kwestie der technische beambten op. Eerst langzamerhand hebben de arbeiders die eenheid van discipline en vrijheid leeren uitoefenen, die onder het kapitalisme onmogelijk is en daarom ook niet dadelijk onder de nieuwe orde aanwezig kan zijn: de sterkste moreele pressie en intensieve propaganda was daartoe noodig. De technische beambten, van meet af aan politieke vijanden van het bolsjewisme, trachtten eerst ook mee te sabotteeren; om te kunnen leven, namen ze later hun plaatsen weer in, en daar voor de produktie technisch en organisatorisch bekwame leiders noodig waren, werden de bekwaamste krachten tegen hoog salaris door het Sowjet-

bewind aangesteld. Dit gaf aanleiding tot veel oppositie en moeilijkheid, daar de arbeiders dikwijls de aanwijzingen van deze leiders niet wilden gehoorzamen; Lenin heeft verleden jaar deze maatregel in een bekende rede verdedigd als een tijdelijke noodzakelijkheid, om eerst de produktie goed in gang te brengen. En ook nu weer betoogt hij, dat wij het kommunisme moeten opbouwen met de ertenis, die het kapitalisme ons naliet; en daartoe behoort, dat veel van de voor de produktie noodige kennis en ervaring een bezit is, niet van arbeiders, maar van burgerlijke specialisten. Zoo tegenstrijdig het schijnen mag, om het kommunisme met burgerlijke handen te willen opbouwen, toch heeft de praktijk de tegenstrijdigheid opgelost; zij zijn in het proces van de georganiseerde arbeid opgenomen, als het ware bekneeld, en, mogen zij ons vijandig gezind zijn, zij moeten mee en gaan mee, omdat zij geen andere keus hebben. De hoofdzaak is eerst, de produktie op gang te brengen — eerst leven; en dan verdwijnen deze tegenstrijdigheden toch over eenige jaren, als de vruchten van het nieuw geregelde intensieve onderwijs in een steeds grooter overvloed van wetenschappelijk geschoolde krachten beschikbaar worden.

Een dergelijke moeilijkheid, hoewel niet de eenige, bestond ook bij het leger. Nergens moest zoo geheel nieuw op onbekende en onvoorziene wegen gezocht en getast worden als hier. Na de verdwijning van het oude leger werd eerst een vrijwilligersleger, een roode garde gevormd; door de felle aanvallen van het vijandige imperialisme moest het steeds meer uitgebreid worden; de geestdrift voor de nieuwe vrijheid moest zich verbinden met de gehate en verafschuwde geweldmiddelen van het militarisme. Militaire deskundigen van het oude regime moesten als instruktors en aanvoerders dienst doen, hoewel ze vaak niet of maar half betrouwbaar waren; vele tegenslagen, door verraad of afval, zijn uit deze tegenstrijdigheid voortgekomen. Ook hier kon slechts de praktijk van voortdurende ervaring en zuivering de oplossing brengen; en naarmate uit het kommunistische proletariaat zelf reeds meer en meer geschoolde aanvoerders en leiders voortkomen, wordt de toestand zekerder.

Toen de Sovjets het bestuur in handen namen, heerschte een algemeene anarchie; bij het ineenstorten van eeuwenoud gezag gingen alle banden los en daar de regeering van Kerenski niet de kracht had, een nieuwe orde met vaste hand te scheppen, was de maatschappij steeds meer tot ontbinding overgegaan. Tusschen nieuw zich vormende bestuursorganen waren nog oude gezagsorganen aanwezig, alles werkte op chaotische wijze dooreen, tusschen legale en illegale inbezitneming, roof, plundering, misdaad kwamen alle overgangen

voor. Een hoofdtaak voor de nieuwe regeering was het orde scheppen in de chaos; met de meest drastische middelen greep ze het bandietenwezen aan, zooals slechts een bewind kon doen, dat diep en vast in de volksmassa's wortelt. En in betrekkelijk korte tijd was er onder het bestuur van de plaatselijke sovjets overal weer een geordend leven ontstaan. Eerst alleen nog uiterlijk. Elke diepgaande revolutie brengt groote verschuivingen van bezit; niet enkel tusschen de klassen, maar ook tusschen de individuen; tal van handige, slechts op eigen voordeel bedachte personen weten in chaotische tijden uit alle omvormingen, die plaats vinden, zichzelf te verrijken. Het is bekend op wat een reusachtige schaal dit in de Fransche revolutie geschiedde, en hoe daaruit een geheele klasse van nieuwe rijken opdook (spekulanten, woekeraars, grondbezitters) die de bourgeoisie van de nieuwe maatschappij vormde. Zoo was het ook in Rusland gegaan, en zoo ging het nog door na de Oktoberevolutie. Ook hier waren vele personen, die de kommunistische leuze gebruikten als dekmantel voor persoonlijke verrijking. In tal van dorpen wisten de rijke boeren, de dorpswoekeraars, door hun overwicht over de van hen afhankelijke dorpsgenooten, zich een groot deel van de onteigende adellijke landerijen toe te eigenen; in sommige plaatsen gebruikten leden van de lokale sovjets hun macht om de oude bourgeoisie te onteigenen ten eigen bate. Onder burgerlijk bewind zou deze bezitsverschuiving mettertijd eenvoudig gelegaliseerd zijn. Maar het kommunistisch bewind greep hier met forsche hand in, om in plaats van de individualistische kleinburgerlijke bezitswijziging de opbouw van een socialistische ordening door te zetten. Hiervoor dienden voornamelijk de buitengewone kommissarissen, die door hun onbegrensde volmacht in staat waren kort proces te maken. Zoo kolossaal en moeilijk bleek deze taak, dat de „buitengewone kommissie" ter bestrijding van misbruiken zelf een steeds omvangrijker over het geheele land werkend instituut werd. Het onderdrukken van de burgerlijke instinkten der enkelen, waar deze de toekomst van het geheele volk in gevaar brengen, is geen lichte taak; maar voor het grootste deel is dit gevaar nu overwonnen. Het is als onkruid, uit de kapitalistische wereld overgebracht, dat uitgeroeid moet worden opdat gemeenschapszin, plichtsbetrachting en geestdrift voor groote beginselen de maatschappij geheel kunnen beheerschen.

Een ander uit de oude Russische wereld overgeleverd onkruid is het beambtendom. De hoogere ambtenaren van het oude regime zijn natuurlijk verdwenen; maar de lagere beambten, klerken, schrijvers e.d. meest kleinburgerlijke of halfproletarische elementen, zijn, voorzover ze voor de administratie noodig waren, gebleven. Hun ontbreekt

geheel de geestdrift voor democratie en volkswelzijn, dat aan de nieuwe funktionarissen voor het Sovjet bewind de kracht voorgoed en intens werk geeft; maar tegelijk is de bewegende kracht van de oude tsaristische bureaucratie verdwenen: de hoop op bevordering en traktementsverhooging, de straffe discipline van boven. Onverschillig en apathisch, stil vijandig, doen deze tsjinowniks hun werk, remmen als een dood gewicht de energiek voortdrijvende kracht van de nieuwe uit het revolutionair proletariaat voorgekomen leiders, en door hen woekert het oude bureaucratisme op allerlei gebied nog veel te sterk voort, als een gekompliceerd formalisme, waarvan het uitroeien nog een geweldige inspanning zal kosten. Wat de Russische revolutie ontbreekt zijn de „luitnants”, de groote schare van voor gewone administratieve funkties geschikte personen. Door haar oorsprong, waardoor zij vóór de overwinning vooral de sterkste talenten verzamelde en in zware strijd voor de hoogste bekwaamheden oefende, heeft zij voortreffelijke leidende krachten, en een geheel volk van goede, vertrouwbare, maar buiten hun vak onontwikkelde arbeidersmássa's; de tusschenlaag ontbreekt. Het gevolg is, dat voor de lagere posten óf overgeleverde beambten, óf onvoldoend geschoolde krachten genomen worden, die zich met moeite inwerken, terwijl voor de geschoolde leiders het werk zich in overmatige hoeveelheid ophoopt. Dit alles wordt natuurlijk beter, naarmate door de reusachtige uitbreiding van het onderwijs de volksuniversiteiten, de openstelling van algemeen vakonderricht met algemeene ontwikkeling de bekwaamheid voor administratief werk gemeengoed voor allen is geworden, en de geschiktheid voor zelfstandige regeling van het werk een bezit van ieder arbeider van gemiddelde aanleg. De reusachtige sommen, die dadelijk voor volksontwikkeling zijn bestemd, het intensieve werk voor organisatie van onderwijs en verspreiding van kennis, waren niet enkel uit abstrakt oegpunt van kultuur toe te juichen; zij waren een levensnoodzaak, om de nieuwe maatshhappij op haar eigen gezonde basis te stellen. De eerste vruchten daarvan beginnen nu pas rijp te worden; tot zoolang moet de Sovjet-republiek zich met de wrakke stutten uit de oude wereld zoo goed mogelijk behelpen. „De arbeiderslaag, die feitelijk Rusland in dit jaar bestuurde en de geheele politiek doorzette, die onze macht vormde, deze laag is in Rusland zeer dun. Wij voelen het aan ons zelf. Als eens toekomstige geschiedschrijvers gegevens verzamelen, welke groep Rusland in deze 13 maanden beheerschte, hoeveel honderdduizenden personen uit de millioenen al dit werk deed, de geheele last van het beheer van het land droeg, dan zal niemand gelooven, dat dat bij een zoo klein getal krachten mogelijk was. Deze groep heeft zich

dan ook in de loop van de strijd overwerkt en eigenlijk veel meer gedaan dan ze kon". 1)

De overgang van de politieke macht in de handen van het proletariaat heeft Rusland niet in eens kommunistisch gemaakt. Niet in de productie, niet in het maatschappelijk leven. Slechts de beweging gaat in de richting van het kommunisme. Rusland bevindt zich in overgangstoestand, waarin met de burgerlijke produktie ook de burgerlijke denkwijze en alle daarbij behorende eigenschappen: zucht naar rijkdom, grove eigenbaat, bekrompenheid van blik, steeds meer wijken en plaats maken voor de socialistische produktie en de nieuwe kommunistische deugden. In Rusland zien wij, hoe deze overgang onder speciale Russische omstandigheden en tevens onder groote van buiten komende hindernissen plaats vindt; in andere landen, waar het punt van uitgang een geheel andere maatschappelijke structuur is, zullen de overgangsvormen ook anders zijn.

Het meest bijzondere van Rusland is de geringe industriele ontwikkeling, waardoor de landbouw verreweg overheerscht. En als agrarische revolutie beschouwt draagt de Russische omwenteling weer een geheel ander karakter. Lenin drukte dit zeer kras uit door haar eerste periode een kleinburgerlijke revolutie te noemen. „Wij leven in een land, waarin het proletariaat zich genoodzaakt zag de macht met behulp van de boeren te veroveren, waarbij aan het proletariaat de rol van agent van de kleinburgerlijke revolutie ten deel viel — tot aan de vorming van de komitees van arme boeren, dus tot de zomer of zelfs de herfst van 1918 was onze revolutie in hooge mate een kleinburgerlijke revolutie. Wij vreezen niet dit openlijk uit te spreken. Wij hebben de revolutie in Oktober zoo gemakkelijk kunnen maken, omdat de geheele boerenbevolking met ons ging, omdat het tegen de grondbezitters ging en omdat de boeren zagen, dat wij in deze kwestie tot het einde zouden doorzetten. Wij hebben in onze wetten verwezenlijkt, wat in de kranten der sociaalrevolutionairen geschreven werd, wat het laffe kleinburgerdom wel beloofde maar niet wist uit te voeren. Toen echter de komitees van arme boeren begonnen te ontstaan, toen begon onze revolutie in een werkelijk proletarische revolutie over te gaan.”

De Novemberrevolutie van 1917 heeft in Rusland eerst nog moeten doen wat die van 1789 in Frankrijk had volbracht: het adellijke en kerkelijke grootgrondbezit in handen van de boeren brengen. Daardoor was het eerste gevolg hetzelfde als toen in Frankrijk:

1) Lenin op het 8ste congres van de Kommunistische Partij in Rusland, Maart 1919.

versterking en vergrooting van het partikulier grondbezit. Misschien had de regeering dat een tijd lang laten gaan, als er niet spoedig een onhoudbare toestand uit ontstaan was: deze Boeren trachtten zooveel mogelijk winst te maken, door inplaats van aan de regeering, hun graan klandestien te verkoopen aan de sluikhandel. De hongersnood in de steden, die daardoor (en door de bezetting van de Oekraïne door de Duitschers) ontstond, dwong tot scherp ingrijpen, tot rekvisities en gewelddadige inbeslagnemingen op het land. Het was duidelijk, dat een kommunistische opbouw onder behoud van privaatbezit en winstbejag op het platteland onmogelijk was. Toen werden overal de armere boeren tegen de bezittende georganiseerd; vooral de halfproletarische massa van dorpelingen, die in de steden tijdelijk in fabrieken werkte, maar nog met hun dorpen verbonden waren, speelde hierin een zeer aktieve rol. Zij vormden agrarische kommunen, die de groote landgoederen op moderne wijze bebouwden — evenals reeds een aantal grootgrondbezitters hadden gedaan — en ze daartoe aan de dorpswoekeraars, die ze grootendeels aan zich hadden getrokken, ontnamen. Zij bewerkten, dat de landelijke sovjets — in het begin vaak eenvoudig klubjes van rijke boeren — tot democratische organen van de armere massa's werden en zoo de politieke macht der rijke boeren ondermijnd werd. Daarmee is echter nog slechts een eerste begin gemaakt, om de landbouw socialistisch te organiseeren. En onze Russische partijgenooten weten, dat hier hun moeielijkste en langdurigste taak ligt. Er is nog een breede laag van gemiddelde boeren, die niets voor het kommunisme voelen, die krachtig in hun individualistisch bedrijf wortelen, maar niet als uitbuiters noodzakelijk opgeheven moeten worden; zij moeten politiek geneutraliseerd worden, en hun bedrijf moet in het geheel van de produktie ingevoegd worden, tot zij bij een hooger opbloei van het hun omringend kollektief bedrijf der groote goederen ook gaandeweg meegaan tot productievare vormen.

Vergelijkenderwijze gesproken is de kommunistische organisatie van de grootindustrie een gemakkelijke taak, de omzetting van de landbouw tot een hoog georganiseerd productief maatschappelijk geordend bedrijf een lang en moelijk werk, dat niet in één, en ook in geen tien jaar tot stand te brengen is. Kautsky heeft eenmaal in een van zijn beste werken gezegd, dat wat het kapitalisme voor de nijverheid had gedaan, het opvoeren tot de hoogste technische en organisatorische volmaaktheid, eerst het socialisme voor de landbouw zou doen. Met dit groote werk is in Rusland een eerste begin gemaakt.
